

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA V GORICI v ulici degli
Orzoni 38. — Cena oglasom po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

Izide vsak četrtek
Poština plačana v gotovini

Leto I. Štev. 14

GORICA, DNE 6. DECEMBRA 1945.

Cena L. 4.—

Marija - zmagovalka

Praznik Brezmadežne, ki ga bomo obhajali te dni, se lahko imenuje praznik Marije zmagovalke. Že v rajju jo je Bog napovedal kot ženo, ki bo po svojem zarodu kači glavo strla, t. j. uničila kraljestvo hudobnega duha. Prvo zmago je po božjih skrivnostnih sklepih odnesla že ob samem spočetju, ko jo je Bog zaradi zasluženja Kristusove smrti na križu obvaroval izvirnega greha, ki so ga vsi drugi ljudje poddedovali in se še dandanašnji nihče ne rodi brez njega. Torej Marija je tisto edinstveno bitje, ki ni bilo nikdar v območju kralja teme, ampak je že ob svojem spočetju imelo pod svojo brezmadežno nogo peklenskega zmaja.

Mi vsi imamo mnogo opravila z vladarjem temin, ki je bil lažnivec, ubijalec, sovražnik vsega dobrega in vseh dobrih od začetka. Z njim se moramo vojskovati, ko se notranje zaganja v boljši del našega bitja. Z njim se moramo boriti, ko se oblači o obleko luči, dobrote, bogastva, naslad, časti in vsega tistega, kar najbolj ljubi naša počutna narava, in nas vabi in kliče potom slabih tovarišij, tiska, zabav, raznih društev in strank v svoje mreže. In mnogo, premnogo jih je, ki mu nasedajo in z njim drve v kraj žalosti, ubošva, teme, sovraštva, obupa.

Bodite čuječi, nam kliče apostol Peter, satan ni bitje domišljije, ampak on resnično hodi okrog kot rjoveč lev in išče, koga bi požrl. Čujte torej in bodite trezni! Ta zmaj ima mnogo glav. Če mu dve ali tri odbijejo, kakor so mu bile nekatere v tej vojni že odsekane, ne nehajte biti čuječi, kajti ima še druge, morda najmočnejše nepoškodovane.

Kdo nam bo pomagal v

Iz življenja Cerkve

Vatikan. Večkrat poročamo o raznih avdiencah, ki jih ima sv. oče vsak dan. Marsikdo nima pojma, kako raznovrstno in mučno je to delo, sprejemati obiske najraznovrstnejših ljudi in se z njimi pogovarjati o vseh mogočih rečeh. Vzemimo za primer kar ta ali oni dan, n. pr. 21. november. Ta dan je sv. oče sprejel najprej brazilskega poslanika dr. Mavricija Nabuco, nato dva jezuitska patra P. E. Madaras-a in P. F. Sarajeant-a. Oba sta prišla iz Iraka, kjer sta profesorja na Visokem Zavodu v Bay. Druga važna avdienca je bila sprejem prof. Evgena Zolli-ja, nekdanjega višjega rabina v Rimu, ki se je spreobrnil lanskoleto. Ob krstu si je spremenil tudi dotedanje ime Izrael in si privzel ime Evgen. Podaril je sv. očetu prvi izvod neke svoje knjige, ki se pravkar tiska. Prof. Zolli je velik učenjak in izvedenec v sv. pismu. S sv. očetom se je pogovarjal o raznih učenih problemih. Sledila je avdienca ameriškega senatorja Karla Muzicata, ki je prišel v Italijo zato, da bi proučeval zdravstvene razmere v Italiji. S sv. očetom se je pogovarjal o tem.

Papež je sprejel isti dan še Franca Galloni-ja, predsednika cerkvene ustanove za Krščanski vzhod, ki se je pravkar vrnil iz Bolgarije. Prav tako vojaškega kaplana P. Vogt-a

tem boju? Kdo bo pomagal zlasti tebi, slabotna in neizkušena mladina v tem strašnem boju za večno življenje in večno smrt? Glej, tvoja zastava vihra, pod njo se zbiraj! Na zastavi je zapisano in upodobljeno brezmadežno Marijino Srce. Čim tesneje se okleneš tega prapora, tem bolj gotova bo tvoja zmaga, tem bolj gotov satanov poraz.

In mi vsi, ki se prištevamo slovanski družini, oklenimo se Marije, katere iskreno češčenje je posebna odlika vseh slovanskih narodov.

Brezmadežna bodi okras naših narodnih praporov, da premagamo satana sovraštva in bomo res ena družina.

in še šest drugih ameriških vojaških kaplanov skupaj s poročnikom Hoppenhouvver-som Sprejel je tudi precejšnjo skupino ujetnikov, vračajočih se iz Rusije.

Sv. oče ima tudi skupne avdiencie, kjer sprejema večje število ljudi hkratu. Pri taki avdienci je isti dan sprejel med drugimi skupino žena, ki so prišle k njemu, da bi posredoval za njihove može. Med sprejemom je sv. očetu neki otrok izročil prošnjo in rekel: „Vrnite mi očeta“. Sv. oče je otroka pobožal in obljubil, da se bo zanimal za njegovo prošnjo.

Kakor vidite, sprejemanje obiskov vsak dan ni za sv. očeta lahka stvar. Zahteva od njega res veliko napetost duševnih sil in pa potrpljenje, ker mora sprejemati ljudi tudi kadar ga ri volja.

Ta teden od prve do druge adventne nedelje so v Vatikanu duhovne vaje, ki se jih udeležujejo sv. oče, razni kardinali in drugi papeževi sodelavci. Zato ta teden ni nobenih sprejemov. Duhovne vaje ima jezuit P. Venturini.

Vatikanski cerkveni zbor. 13. decembra, ko bo ravno 400 let, odkar se je otvoril tridentinski cerkveni zbor, bodo priredili spominsko svečanost na Gregorijanski univerzi v Rimu. Svečanosti se bo udeležil tudi sv. oče sam.

Milanski list „Osservatore“ pa pristavlja, da se bo najbrž po končani vojni znova otvoril Vatikanski vesoljni cerkveni zbor, ki se je moral nemudoma prekiniti leta 1370., ko so italijanske čete zasedle Rim. Novi vesoljni zbor bi moral rešiti razna dogmatska vprašanja, pa tudi marsikaj reformirati v cerkvenem življenju.

Moskva. P. Georg A. Labelge, ameriški asumpcionist, je prispel v Moskvo, da nastopi mesto kaplana pri katoliški cerkvi v Moskvi. Cerkev je posvečena sv. Ludoviku, francoskem kralju. Peter Labelge nastopa službo mesto P. Brauna, ki je bival v Moskvi 21 let. Cerkev sv. Ludovika je last francoske države in kaplan gostuje pri francoskem poslanstvu.

Berlin. V Berlinu so odpravili krščanski nauk v šoli. To so storili z razlogom, češ da

je to potrebno zaradi enotne demokratične vzgoje v šoli. Prej pa so zavezniške oblasti dovolile, da se sme verouk poučevati kot izvenšolski predmet za tiste otroke, ki zanje to zahtevajo njihovi starši.

Verouk je iz šol odpravil najprej Hitler. Ob zlomu njegovega režima so poučevanje verouka v šolah obnovili. Sedaj so ga znova odpravili. Za ta ukrep so glasovale vse stranke, razen krščanske demokratične zveze, torej komunisti, socialisti in liberalci. Časnik, ki to vest prinaša, na kratko zaključuje: „To je nov dokaz o sorodnosti reakcionarnih totalitarizmov in antiklerikalizma našemljenega s svobodo“.

Sovjetska zveza. V Rimu v zavodu Propaganda Fide je imel pred kratkim zanimivo konferenco ruski katoliški duhovnik Sergij Obolenskij, ki je razvijal sledeče misli: Najprej je opozoril na zmote, ki vladajo na splošno v svetu z ozirom na položaj pravoslavne cerkve v Rusiji pod carji in sedaj. Kar se tiče sedanjega režima je izjavil, da se sovjetskega državna oblast še vedno vtiča v verske reči, čeprav je proglašena ločitev cerkve od države. To se godi zato, ker zahteva sovjetska postava prijavo vseh udruženj, čeprav sicer priznava državljanom svobodo združevanja.

V preteklih 25 letih sovjetskega režima najdemo tri ali štiri dobe, ko je država bolj kruto nastopila zoper pravoslavno cerkev: bilo je mnogo izgnanih, aretiranih in ustreljenih, zmeraj pod pretvezo političnih prestopkov. Posledica tega je, da je pravoslavna cerkev, ki je štela leta 1917. 130 škofov, 50.960 duhovnikov in 40.407 cerkva, imela l. 1940. samo še 28 škofov, 5665 duhovnikov in 4225 cerkva.

V tem trenutku po njegovem mnenju ni mogoče zanikati, da so se odnosi med državno oblastjo in pravoslavno cerkvijo znatno spremenili. Stalin je sprejel predstavnika pravoslavne cerkve leta 1943, sovjetsko poslanstvo v Parizu je priredilo častni sprejem pravoslavnemu nadškofu Nikolaju, država oblast je dovolila odpreti semenišča in znova izvoliti patriarha itd. Ne preganja več cerkve kot pred leti, pač pa jo hoče vključiti v svoj državni voz, da bi delala in podpirala državo pri njenih načrtih. To pa je še slabše od odkritega preganjanja, ker vzbuja videz svobode pravoslavne cerkve.

Napadi na duhovnike

Marsikdo nas je že opozoril, naj vendar kaj odgovorimo na razne napade na duhovnike od strani slove. partizanskega časopisja. Doslej smo molčali, ker smo bili prepričani, da na take grde napade noben pošten slovenski človek nič ne da in da škodujejo bolj obrekovalcem, kakor duhovnikom samim. Da pa ne poreče kdo, da molčimo iz kake sramotne strahopetnosti, želimo danes spregovoriti tudi o tem nekoliko besed.

1. Duhovniki se največkrat napadajo, ker so svoje vernike svarili pred komunizmom. Ker pa vsa partizanska literatura neprenehoma poudarja, da ima komunistična partija največje zasluge pri osvobodilnem gibanju, se vsaka beseda proti komunizmu tolmači kot propaganda proti osvobodilnemu gibanju kot takemu. To pa je velika zmota. Duhovniki bi gotovo nikdar ne bili rekli nobene besede proti narodno osvobodilnemu gibanju, ako bi se to gibanje ne bilo zlorabljalo v prid razmahu komunizma med Slovenci. Ko pa gre za komunizem, ki ga je Cerkev že nešteto krat obsodila kot največjo versko nevarnost, je duhovnik dolžan, vernike pred njim posvariti. Tak duhovnik ne uganja politike, ampak vrši le svojo zgolj dušnopastirsko dolžnost.

2. Mnogi napadi prihajajo od raznih ljudi z dežele, ki pišejo proti svojim dušnim pastirjem iz osebne užaljenosti ali resnične sovražnosti proti veri in vsemu, kar na vero spominja, ali od takih, ki dajajo radi slabega življenja javno pohujšanje in jim je zato Cerkev z njenimi zapovedmi in v peti. Če je raznim uredništvom kaj do resnice in pravice, bi morala zelo paziti, da ne nasedajo takim poročevalcem. Lahkomiselnost v tem pogledu bi pomenila, da partizansko časopisje namenoma ruši ugled Cerkve in s tem dokazuje, kako neresnična je njegova trditev, da ni proti veri.

3. Včasih pride morda kaj v časopis na podlagi govoric, ki jih neki zlobneži širijo po vaseh, češ da je ta in tisti duhovnik izdajalec, ubijalec itd., kar je seveda kar najslabše spričevalo za širitelje takih obrekovanj. Taka obrekovanja so morda zakrivila tudi umore nekaterih naših duhovnikov, katerih naše ljudstvo ne bo moglo nikdar dovolj obžalovati.

4. Vsem, ki duhovnike ali potom časopisja ali z ustmeno propagando napadajo in jih pred vsem ljudstvom sramote, polagamo na srce, naj se vendar streznijo in pomislijo, kako strašne posledice bi utegnile tako ravnanje imeti za značaj slovenskega naroda. Z Žage pri Bovcu n. pr. smo že slišali, da so

OKNO V SVET

Jugoslavija. — Radio Belgrad sporoča, da se je 28. nov. točno ob drugi obletnici AVNOJ-ske skupčine v Jajcu o polnoči sestala novo izvoljena ustavodajna skupščina. V tej seji je bilo sklenjeno, da se proglašajo v Jugoslaviji republika in da se kralju Petru in vsem članom kraljevske hiše odvzamejo vladarske pravice in prednosti. Ljudska federativna republika Jugoslavija je postala s tem odlokom ustavodajne skupščine udruženje enakovrednih narodov, ki so prostovoljno sklenili ostati združeni v državi Jugoslovanski pod republikansko vlado.

Jugoslavija. Ljudsko sodišče v Zagrebu je obsodilo ravnatelja Prve hrvatske študionice Jurija Stipetića na smrt s streljanjem, podrejene uradnike od 20 let in nižje do dveh let prisilnega dela. Vzrok: šli so okupatorju na roko za časa Paveličevega režima. Zavodu in vsem obsojenim je premoženje zaplenjeno.

Notranje ministrstvo federalne države Hrvatske javlja, da je bil napaden zagrebški nadškof s kamenjem in žnili mi jajci, ko je v Zaprešiču blizu Zagreba ustanavljal novo župnijo, ker da je s tem hotel sabotirati (ovirati) agrarno reformo. Uradna objava tudi poroča, da je novi župnik branil s puško nadškofa Stepinca. — O takih prizorih »ljudske jeze« proti škofom in duhovnikom smo že dosti brali v Hitlerjevem času. Uprizarjala jih je nacistična stranka v Nemčiji. A zdaj imajo nemški katoliki zadoščenje, da so ameriške oblasti ob razčiščevanju na svojem zasedenem ozemlju ugotovile, da so našle med 1132 katoliškimi duhovniki samo 11 politično nezanesljivih. Zdaj razumemo »ljudsko jezo« nacistov.

Avstrija. Pri splošnih volitvah je dobilo ljudska (katoliška) stranka 85 poslancev, socialno demokratska 76 in komunistična 4 poslance. Tako so Avstrijci pokazali, da hočejo imeti katoliško vlado.

Italija. Tu pa je liberalna stranka izzvala vladno krizo. Ministrstvo Parri je odsto-

otroci svojega dušnega pastirja kamenjali, od drugod nam poročajo, da učijo najmlajše vzklikati: Smrt temu ali tistemu duhovniku itd.

Ali želimo postati rod ubijalcev božjih poslancev in si zasluziti usodo judovskega ljudstva?

pilo in vrše se pogajanja za sestavo nove vlade. Zdi se, da bi radi videli kot ministrskega predsednika Nitti-ja ali Orlanda, ki so njih imena znana še iz prve svetovne vojne, ali De Gasperija.

Českoslovaška urejuje svoje notranje posle. Pred vsem se hoče iznebiti dveh in pol milijona Nemcev, ki jih bo v sporazumu z velikimi zavezniki izgnala v Nemčijo. V Českoslovaški bodo smeli ostati le tisti Nemci, ki so bili lojalni in demokratskega mišljenja. Pri tako velikem preseljevanju so seveda ogromne težave, zlasti glede prehrane. Zato se od več strani neprestano pozivljata, zapadna zaveznika naj rešita Srednjo Evropo pred lakoto.

Jugoslavija. Iz Belgrada javljajo, da se bodo v kratkem začela trgovska pogajanja med Anglijo in Jugoslavijo v Londonu in da je to zopet en korak bližje k zboljšanju razmer med tema dvema državama.

Poljska je predlagala Českoslovaški, da bi se začela pogajanja med obema državama glede tešinskega industrijskega ozemlja, ki je doslej še sporno. Českoslovaška je na pogajanja pristala in obe državi sta resno sklenili, da pride med njima do sporazuma.

Bombay v Indiji je bil močno prizadet ob hudem potresu 28. nov. Razburkano morje je zalilo dve predmestji tega velikega trgovskega mesta. Vse potresne opazovalnice na svetu so javile, da so njihovi aparati zabeležili veliko tresenje zemlje.

Rusija. Associated Press javlja iz Moskve, da je maršal Stalin pri najboljšem zdravju, a da si bo privoščil še nekaj mesecev zaslužene počitke in da se povrne v Moskvo šele prihodnje leto.

Ameriške Združene države. V Rochestru (New York) izdelujejo največjo lečo za daljnogled, ki bo tehtala nič manj kot 165 kilogramov. Upajo, da bodo s pomočjo tega daljnogleda prodrli mnogo dalje v vesoljstvo, kot je bilo do sedaj mogoče; morda bodo tudi rešili uganke tako zvane »rimske ceste«, na nebu. Kaj če bi zasledili samega sv. Petra pred nebeškimi vrati?

Od tam tudi sporočajo, da so na sledu novemu zdravilu »streptomycin«, ki je še mnogo učinkovitejše kot slavljena »penicilin«, ki bo uničilo vse kužne bakterije na svetu.

Iz Rusije pa poročajo, da se je nekemu profesorju posrečilo iznajti »pomlajevalno sredstvo«, ki bo 100 let staremu človeku pomladilo barvo las na glavi in zbrisalo gube na obrazu ter mu

dalo mladinski videz. Seveda ne sme biti človek plešast. Ali mu bodo tudi novi zobje zrastle, poročilo ne pove. Na vsak način hočejo tam podaljšati življenjsko dobo do 125 leta starosti. Starčki in stare mamice, pogum! Še se boste lahko mučili po svetu, če se ga niste naveličali. Gorje pa bo nevestam pri takih hišah, kjer se stari nikdar ne bodo hoteli umakniti.

Važno

V kratkem bo izšel Koledar Mohorjeve družbe za leto 1946. Dobil se bo pri upravi. Cena bo Lir 35.—

Grajati moramo...

Ako hočemo ostati zvesti ciljem, ki smo si jih z našim tednikom postavili, moramo javno pograti take strastne napade na posameznike in cele skupine slovenskih ljudi, kakršna sta napada, ki sta ju objavila »Soški tednik« dne 24. XI. 1945 pod naslovom »Kdo bo miklavževal v Verd-ju?« in »Primorski dnevnik« istega dne pod naslovom »Zgodba se nadaljuje...«

Tako pisanje moramo obsojati kot ljudje, kot katoličani in kot Slovenci.

Kot ljudje moramo ščititi osebno čast in dostojanstvo vsakega našega človeka. Ali je mogoče dopustiti, da kdo koga javno napada kot največjega zločinca in ga psuje z »zverjo« in »izmečkom človeške družbe«, dokler mu ni dokazal, da je resnično tak zločinec in vreden, da ga družba pahne iz svoje srede?

Kot katoličani moramo vedno in povsod in proti vsakomur z besedo in dejanjem braniti najvišjo zapoved našega Gospoda: »Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil«. Tako pisanje je v kričečem nasprotju z ljubeznijo, ki smo jo dolžni vsakemu človeku, celo največjim sovražnikom.

Kot Slovenci moramo odklanjati tako pisanje, ker prikazuje naš narod tudi pred tujci v grdi luči. Ali naj veljamo pred tujerodci kot tolpa ljudi brez olike in trohice narodne vzajemnosti, ki se med seboj javno blatimo že samo zato, ker nismo vsi istega svetovnega naziranja in ne pripadamo vsi isti politični stranki ali skupini?

Končno bi radi opozorili, da je dolžnost vsega časopisja delati na to, da se strasti, ki jih je zanelila vojna, ublažijo in ne še bolj razpihujejo. Bodimo enih misli vsaj v tem, da hočemo napraviti iz našega ljudstva vedno bolj kulturno in plemenit narod.

Skrivnostno oko

Znano je, da je že l. 1940. angleško vojno letalstvo prizadelo nemški »Luftwaffe« prve močne poraze, čeprav je takrat na vsakih deset nemških letal prišlo komaj po eno angleško.

Kaj je rešilo Anglijo pred uničenjem? Rešilo jo je največje »tajno orožje« te vojne, ki nosi ime **radar**. Izumil ga je l. 1935 Sir Robert Alexander Watson-Watt, potomec znamenitega izumitelja parnega kotla Watta. Sicer je takrat imela tudi Amerika že podobno napravo, a ker si države še niso izmenjavale svojih vojaških tajnosti, druga za drugo nista vedeli.

Watson-Watt je s svojimi pomočniki od l. 1935. dalje nemurno izpopolnjeval svojo napravo. Držal je strogo tajno svoj izum; rabil je v ta namen posebno tajno besedilo in pisavo. 17. julija 1941 pa je nenadoma bila objavljena. Nemci so namreč zaplenili par vzorcev in začeli z vso naglico graditi podobne naprave.

Kaj je torej radar? To je naprava, ki ugotavlja lego ladje, letala ali skupine letal, tudi, če so oddaljena več kot pol ure poleta; to je radio, ki uničuje sovražnika v mraku in ga najde celo v megli, v oblakih..., kot je izjavil lord Beaverbrook; to je skrivnostno oko, ki vidi in sliši...

Naravni zakoni, na katerih je radar zgrajen, so prav enostavni. V glavnem temelji na zakonu odmeva. Seveda pa je treba za izdelavo radarja izučili in izvežbanili strokovnjakov, ker je to zelo občutljiva naprava. Prva odkritja v Ameriki segajo že v leto 1922., leta 1930. je bil prvi radar izdelan lera 1934. pa so šele z njim ugotovili oddaljenost letal.

Današnja radarska postaja oddaja kratke radijske valove ki se širijo s hitrostjo svetlobe v vseh smereh; tudi skozi me-

glo, dim, dež in sneg. Zato ne more v območju radarske postaje ostati neopaženo nobeno letalo pod nebom ali ladja na morskem gladini. Radarski valovi zadenejo ob letalo ali ob ladjo in se takoj vrnejo na oddajno postajo, kjer z neverjetno natančnostjo pokažejo oddaljenost letala ali ladje.

Res skrivnostno oko, ki gleda po vsemirju. Nič čuda, če je angleški letalski minister izjavil, da bi bila Anglija brez odkritja radarja izgubila eno izmed najodličnejših bitk v svoji zgodovini.

Amerika razmišlja

Neki angleški minister je te dni dejal, da si ljudstvo ne more predstavljati, kaj je atomska bomba. Dobro pa se zavedajo tega ameriški politiki. Zato jih vidimo, kako so zaskrbljeni zaradi lastne iznajdbe. To se vidi iz mnogih izjav raznih ameriških osebnosti. V pretekli vojni so Združene države Ameriške izgubile 250.000 mož, v kaki novi vojni izgube lahko 250.000 otrok in žena v enem dnevu, je zapisal neki ameriški časopis. Amerikanci čutijo, da so tudi oni del tega sveta in da se to, kar se je usulo nad japonski mesti Nagasaki in Hirošimo, lepega dne lahko usuje nad New York ali Washington. Leteče atomske bombe so samo vprašanje časa. In to Amerikance skrbi.

Z odkritjem atomske energije je človeštvo odgrnilo okonice božje skrivnosti in moči. Ob tem pogledu se je prestrašilo in si hoče zakriti obraz, kakor Mojzes, ko je Boga gledal. Spoznalo je, da to lahko pomeni konec, neizprosni konec: človeške kulture. Zato pa so se zbrali odgovorni ameriški in angleški voditelji, da se porazgovore, kako bi izrabili to skrivnost, da bi bila človeštvu v blagor in ne v pogubo

SINDIKATI

Sindikati so strokovno delavsko združenje v obrambo delavskih pravic in koristi ter za povzdigo delavskega stanu. Navadno tvorijo vsak poklic svoj sindikat. Tako imamo n. pr. sindikat kovinskih delavcev, tramvajarskih uslužbencev, vratarjev, tiskarjev itd. Vsi sindikati skupaj ene stroke, n. pr. kovinskih delavcev, so zopet med sabo povezani in včlanjeni v to ali v ono narodno strokovno združenje ali narodni sindikat, n. pr. narodni sindikat železničarjev.

Strokovna delavska združenja imajo v glavnem te le naloge: 1. Zastopajo po svojih odposlancih stanovske interese pri delodajalcih, dogovarjajo se z njimi glede delovnih razmer delovnega časa (ako ni že postavno določen), delavskih plač sklepajo z njimi kolektivne tarifne pogodbe, organizirajo stavke, kadar so potrebne itd.

2. Skrbijo za strokovno izobrazbo članov: prirejajo strokovne tečaje, pošiljajo nadarjene mladeniče v višje strokovne šole in podobno.

3. Ustanavljajo skladnice za medsebojno podporo za bolezen za čas brezposelnosti, za starost itd. V ta namen pobirajo določene zneske (contributi sindicali). Poslušajo lahko tudi kot posredovalnice za delo.

Namen sindikatov ni razredni boj, ampak skrb za delavske koristi. Seveda je včasih boj neizogiben, tedaj mora organizacija tudi v boj. Glavno orožje v tem boju za koristi delavcev zoper delodajalce je stavka.

Sindikati kot združenje strokovnih delavcev je lahko političen, lahko pa nepolitičen. To se pravi, da so v sindikatu lahko združeni delavci različnih svetovnih naziranj in različnih strank, ker sindikat noče drugega nego braniti pravice in koristi delavcev in se za pripadnost

strank in svetovnih naziranj pri svojih članih prav nič ne briga. To so **apolitični sindikati**. Politični pa so tisti, ki zahtevajo, da so njihovi člani včlanjeni v to ali v ono stranko, se prištevajo ali jim vsaj to priporočajo in jo med njimi širijo.

Taki so bili fašistični sindikati. Ponekod ima vsako svetovno naziranje svoje sindikate med delavci: krščanski sindikati, socialistični s., komunistični s. Danes pa prevladuje zahteva, naj bodo sindikati apolitični in naj združujejo vse delavce. To se je zgodilo n. pr. v Italiji, kjer so osnovali enotne sindikate, v katerih so združeni vsi delavci vseh strank. Za katoličana vstop v take sindikate ni prepovedan, da le »slonijo na pravičnosti in da je dana popolna svoboda vernikom, da lahko sledijo glas svojih vesti in Cerkve.« (Soc. zakonik).

Iz Slovenske Benečije.

Dne 10. okt. je v Gospodu zaspal splošno poznani 80letni g. Anton Bankič, duhovnik - profesor v pokoju. Umrl je na svojem rojstnem domu v Tarčentu ob Nadiži Pokopati se ga 12. okt. v Lendarnah. Na pogreb je prišlo kakšnih 25 duhovnikov in mnogo ljudstva od blizu in daleč. Pokojni je bil dobro znan zlasti v Trstu, kjer je preživel velik del svojega življenja kot profesor - veroučitelj na srednji šoli. Njaj mu Gospod njegovo delo za mladino obilno poplača v nebesih.

Miklavž!

V sredo in četrtek ob 4. uri popoldne bo v Verdijevem gledališču pravljичno glasbena igra "Miklavž prihaja". Po opereti bodo obdarovani slovenski šolski otroci. Predprodaja vstopnic je pri blagajni Verdijevega gledališča.

Urh in Zef.

Na semenj sv. Andreja je prišel v Gorico tudi Žef. Listnico si je napolnil s tisočaki. Vzel jih je iz skrinje, v kateri jih ima spravljeno nič manj ko 300; toliko je letos dobil za vino. Po mestu je hodil samozavestno od trga do trga, od stojnice do stojnice, od komedije do komedije. Pod pazduho nosi že toliko nakupljenega blaga, da ga zavidajo. Posebno zavistno ga gledajo žene uobčnejših slojev iz mesta, ki so pred vojno z nekakim prezirom gledale na take može z dežel.

Na dolgi poti se je Žef utrudil in postal lačen. Štopil je k stojnici, kjer prodajajo blebčke z mortadelo po 50 lir.

Enega je takoj načel s tako slazijo, da so se vsem okoli stoječim nemanicem v bipu poredile sline, štiri druge je pa vtaknil v žep. Odpravil se je k Figelnu in si tam naročil kar cel liter vina. In spet je bilo okrog njega vse polno gospodov »in gospe«, ki so zavidali Žefu njegovo denarno gospostvo. Ob pogledu na lepo rejenega in za svojo telesnost tako skrbečega prišleca so se takoj spomnili na gospodarske razmere v deželi. Začel se je pogovor, ki je postajal vedno bolj živahen. Njegove iskre so letele od ene mize do druge in kmalu je postala vsa izba ena sama sejna dvorana, kjer so nastopali različni govorniki in pripovedovali, kako je bilo, kako je, kako bi moralo biti,

kako bo in kako nikdar ne bo moglo biti. Ker so bili vsi od semahjskega navdušenja nekoliko rožnati, so si drug drugemu marsikaj povedali, češar bi si na navaden delavnik ne upali.

Eni so trdili, da je v tej, drugi, da je v oni coni boljše. Eni so trdili, da tu ali tam vlada skoraj lakota in pomanjkanje vsega, zlasti denarja, drugi so enako svečano in prepričavalno govorili, da takega blagostanja še nikdar ni bilo. Eni so opevali svobodo in njene čudovite, skoroda čarovniške sadove, drugi so pravili, da šele sedaj vedo, kaj je življenje brez svobode in da kmalu še dihati ne bodo mogli brez strahu.

Če bi bil slučajno med njimi

kak človek, ki je pravkar prišel iz Amerike, bi se gotovo tem debatam strahovito čudil. Zdelo bi se mu, da je prišel v norišnico, kajti kako je mogoče, da ljudje iz iste dežele in včasih iz iste vasi podajajo popolnoma nasprotujoča si poročila. »Sam sem videl; na svoja ušesa sem slišal!«. »Tudi jaz sem bil zraven; tako je bilo in nič drugače; ti lažeš, to je propaganda...«. »Ne jaz, ti lažeš, resnica je prav obratna«.

Žef je vso to reč mirno poslušal in se medtem dobrobra okrepjal in do židane volje napojil. Pobrisal si je še usta z velikim robcem in medtem ko ga je slovesno vtikal v žep, se je dvignil in prosil za besedo.

DOMAČE NOVICE

Trst je bil te dni priča velike razprodaje umetne svile, odvzete neki nemški zalogi. Zavezniške oblasti so odredile, da se 77 tisoč metrov te svile za podlogo oblek proda po ceni L. 50 za meter civilnemu prebivalstvu v Trstu v kosih po 5 metrov eni stranki. Prodaja se je vršila v trgovini "Tessili", na Korzu. Naval kupovalcev je bil seveda velik in v treh dneh je bila vsa zaloga razprodana. Želeli bi, da bi prihodni oblasti tudi na Gorico malo mislile.

Brda. Iz Brd smo prejeli poročilo, da so v Višnjeviku imeli 5. novembra miting. Na tem mitingu so očitali Višnjevcem, da so izdali Jugoslavijo in da držijo za Italijo. To so očitali tistim Višnjevcem, ki jih je brigadir v Kojskem imel za „malo Jugoslavijo“ tedaj, ko so mnogi sedanji „Jugoslavlani“ nosili po Kojskem črno srajco, kakor nosijo danes Titovo zastavo. Vprašali so, kje je treba iskati vzroka za ta preobrat. Tedaj je vstal nekdo in povedal morda svojo najbolj modro besedo v življenju: „Katoliški tednik je kriv!“

K tej novici bi mi radi dodali sledeče: Iz pozitivnih virov vemo prav dobro, da so danes v Višnjeviku ljudje bolj kot kdaj koli pristni in zavedni Slovenci in tudi prepričani Jugoslavlani, prav gotovo bolj kakor mnogi njihovi klevetniki, ki so se šele leta 1941. ali pa celo 8. septembra 1943. zavedeli, da so Slovenci. Čudno se nam tudi zdi, da bi naš list rušil narodno in jugoslovansko zavest pri bralcih. Ali mislijo nekateri ljudje v deželi, da imajo „monopol narodne zavesti?“ To sta trdila Mussolini in Hitler in njihovi.

Višnjevcem pa gre vsa čast,

„Pošteni Slovenci, ne prepirajmo se! Saj imate vsi prav. V deželi je svoboda in ni svobode, je blagostanje in preobilica, pa tudi reva in lakota. Kdor graja, ima prav, in kdor hvali, ima tudi prav. Pa ne graja ne hvala ne prija vsem; enim je resnica belo, drugim črno, kakor pač na svoji koži ali v svojem želodcu čuti. Ali je to kaj novega? Ali ni bilo vedno tako? Vedno je bilo na svetu dobro in vedno slabo, za nekatere dobro in za večji del slabo. Nekoč so bili na svetu patriciji in sužnji, potem so bili grofje in tlačani, še pozneje vaški oderubi in bobni pred revnimi kmetijami, še pozneje brezsrčni kapitalisti in izkoriščano delavstvo, potem državni kapitalizem in človek stroj pod bičem raznih fašističnih, nacističnih in drugih priganjačev, komisarjev,

ker vedo, v čem obstoji prav za prav narodna zavest in zato tudi cenijo časopisje, ki to zdravo zavest goji.

V priznanje Slov. Primorcu so nabrali L. 1612.

Borjana. *V nedeljo 25. nov. smo slovesno praznovali god naše zavetnice sv. Katarine. Ureje je bilo lepo, zato je prišlo mnogo ljudstva tudi iz sosednjih župnij: iz Kobarida, Kreda, Sedla, Breginja in Loga. Po povojdanskem blagoslovu je domača Marijina družba priredila dve igri: "Sveta Ivana d'Arc", in pa "Prevarano nevesto". Obe sta prav dobro uspeli in želi mnogo odobrovanja. Ves dohodek L. 3500 je Marijina družba darovala za zidavo nove cerkve brezmadežnega Srca Marijinega v vasi Kravar pri S. Lenarču v Beneški Sloveniji. Tam so ravno tisti dan slovesno blagoslovili vogelni kamen in novi kip Marijinega Srca. Kip je mojstrsko izdelal Pij Morandini iz Čedad. Pri blagoslovlitvi je bilo navzočih mnogo duhovnikov in vernikov. Za novo cerkev je darovala tudi vas Borjana L. 3587, neimenovana oseba L. 3000, nekdo iz Starega sela pa L. 300. Ivan Sabotič iz Stanovišč je tudi daroval L. 300 v zahvalo Marijnemu brezmadežnemu Srcu, ki kateremu se je bil z družino zatekel, ko je bil v nevarnosti, da ga Nemci ustrelje. Nemci so tisti dan odpeljali iz vasi sedem gospodarjev in štiri fante in so jih v mraku 19. feb. t. l. pri porušenem borjanskem mostu kruto usmrtili. Siromaki so umrli z molitvijo na ustnicah. Ivan Sabotič pa je bil skoraj čudežno obvarovan, četudi je bil precej mlajši od drugih.*

Naj Mali Božja tisočero povrne vsem, ki ji pomagajo graditi svetišče, iz katerega bo delila dobrote in milosti.

Urad za Delo v Gorici sporoča, da je ZVU. - Finačni odsek v Trstu določila, da so osvobodilna nagrada in izredna nagrada dojučene v razglasu št. 4, podvržene dohodninskemu davku.

izterjevalcev in funkcionarjev, ki ne morejo dobro vršiti svoje službe, ako ne gre vsaj njim tako, da so z novim redom zadovoljni. Torej je bilo na svetu vedno enako, to se pravi: vedno je bilo nekaterim prav, mnogokaterim narobe. Danes gre meni prav in zato sem vesel. Jutri mi pojde narobe in se bom jezil. Ali naj se veselim, ko mi gre narobe, in jokam, ko mi gre prav, kakor tisti bedasti Pavliha, ki se je smejal ob dežju, ker je bil gotov, da po dežju pride sonce, in narobe?

Torej le kar mirni bodite, saj se nič novega pod soncem ne godi. Vsi imate prav in govorite resnico, čeprav si nasprotujete ker pač nimate vsi enako polnih žepov. zato tistim, ki so zaradi socialnih krivic, pa najbolj razburjeni, plačam danes jaz

Dne 4. grudnia 1945. je izgledno lepo pripravljena dotrpela naša mučeniška mama

Alojzija Žerjal, roj. Možina

posestnica na Brjah pri Rihenbergu v 77 letu starosti.

Samo Bog vè, koliko najrazličnejšega trpljenja je šlo z njo v grob.

V imenu vseh njenih objavlja to tožno vest duhovnik **Stanko Žerjal**, najmlajši sin.

Konkurzni razpis za kanonikat.

Knezonaškofijski ordinariat v Gorici objavlja:

Od tega dne pa do vključno sobote 28. dec. t. l. je odprt konkurzni razpis za kanonikat kapitlja metropolitne cerkve v Gorici, ki je izoraznjen po promociji preč. msgr. Mirka dr. Brumata.

S tem kanonikatom je združena služba kanonika penitenciarja metropolitne cerkve.

škofijski duhovniki, ki se hočejo udeležiti konkurza, morajo dokazati, da obvladajo zadostno slovenski in italijanski jezik.

Prošnje naj se naslovijo na prevzvišenega gospoda knezonskega škofa msgr. Margottija.

Objava konkurza v goriškem «Slovenskem Primorcu» ter v tržaški «Vita nuova» nadomešča objavo v «Folium ecclesiasticum» z vsemi pravnimi učinki.

Dano v Gorici, dne 2. dec. 1945.

Nadškofjski kancler
Dr. Rudolf Klinec

Razna imenovanja

Sv. stolica je imenovala za kanonika školaštika goriškega stolnega kapitlja msgr. dr. Miroslava Brumata, dozda kanonika penitenciarja. K visokemu imenovanju prav iskreno čestitamo. Za župnika v Šempasu je bil

umeščen č. g. Herman Srebrnič, osem let župni upravitelj Soče in Trente.

Župni upravitelj v Velikih Žabljah je postal č. g. Aleksander Lestan, kaplan v Idriji.

Duhovna obnova

Prihodnji teden bo v zavodu Notre Dame kratka duhovna obnova za izobražena dekleta s sledečim sporedom: 14. dec. ob 6.15 zvečer govor z blagoslovom; sobota 15. dec. ob 7. zjutraj sv. maša z govorom in ljudskim petjem.

Urad za delo v Gorici sporoča, da prošnje za nakazilo dvokoles s plašči in zračnicami za delavce morajo biti vložene do 10. decembra 1945 pri goriškem uradu za delo, ul. Crispi št. 9.

Prošnje morajo vsebovati natančne podatke prosilca, bivališče in kraj zaposlitve ter morajo biti potrjene od delodajalca.

Mestni odbor za popraviljanje v vojni poskodovanih hiš naznanja, po novodilih Zavezniške vojaške uprave za Gorico, da bodo vsi lastniki hiš, ki so izvršili popravila na lastne stroške, prejeli denarno pomoč od Z.V.U.

Prošnjam za to pomoč je treba priložiti fakturo stroškov za popravila ter vsa potrdila ali pogodbe.

Prošnje ne smejo biti dolge, temveč se zahteva samo kratka, pregledna izjava.

Prošnja mora biti naslovljena na državni tehnični urad („Genio Civile“), ki jo bo potem odposlal na finančni odsek Zavezniške vojaške uprave v Trstu.

Odgovorni urednik msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

pol litra, čeprav sem ga sam pridelal in jim nisem nič dotičan, samo da mi ne bodo nevoščljivi“.

Po kosilu je šel naš Žef k cirkusu. Tam je srečal Urha, ko se je ravno vračal od predstave.

„Urh, ali si bil v cirkusu? Kaj pa nosi tako starega dedca k takim zabavam?“

„Prazni želodec. Pri tej peklenki draginji si človek ne more kupiti nobene stvari. Povsod je razpostavljenega toliko blaga po tako divjih cenah, da si ga more privoščiti samo človek, ki živi iz državnih ali narodnih blagajn in zbirk na račun vsega delovnega ljudstva, ali kmet, ki more svoje poštene pridelke za poštene denarce svobodno prodajati. Vse take sejme bi bilo treba danes prepovedati,

ker samo izzivajo in postavljajo na ogled razliko med nemaniči in starejšimi ali novejšimi petičniki. Pustiva to in pojdiva rajši na vrtljak (ringšpil), da pozabiva na ta grdi svet in na prazni želodec“.

„Urh, kaj pa je danes s teboj? Taka dva moža naj gresta na vrtljak? To je za otroke.“

„Motiš se, prav za take može je vrtljak, kajti otroci morajo skrbeti za gospodarstvo in politiko.“

„Pusti to in ne daj se spraviti ob dobro voljo, četudi te je enkrat našel sv. Andrej brez denarja za golaž in za četrtinko vina. Pojdi z menoj, danes plačam jaz.“

Ko sta se pozno popoldne razhajala, se je bilo Urhu že zopet vrnilo veselje do življenja.